

Miljöledning i staten 2022

En redovisning av hur statliga myndigheter arbetar med att minska sin miljöpåverkan

RAPPORT 7101 | APRIL 2023

Miljöledning i staten 2022

En redovisning av hur statliga myndigheter
arbetar med att minska sin miljöpåverkan

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-7101-1

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2023

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2023

Omslagsfoto: Ulf Huett Nilsson (vindkraftverk utanför Öland),
Peter Rutherhagen (tåg i Boden)

Förord

Denna redovisning till regeringen utgör Naturvårdsverkets sammanfattning av myndigheternas rapportering enligt förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter avseende verksamhetsåret 2022. I redovisningen ingår också en sammanfattning av myndigheternas redovisning av uppdraget om minskade utsläpp från tjänsteresor i deras regleringsbrev för år 2022.

Svenska myndigheter har under år 2022 påverkats av den oro på energimarknaden som uppstått till följd av kriget i Ukraina. Detta återspeglas i rapporteringen av miljöledningsarbetet genom ett aktivt åtgärdsarbete för att minska och effektivisera energianvändningen.

Under våren 2022 hävdades restriktionerna efter covid-19-pandemin. I det nya normala med distansarbete och digitala möten blev det åter möjligt för myndigheterna att resa i tjänsten. De rapporterade koldioxidutsläppen från tjänsteresor ökade mycket från år 2021 till 2022 men de ligger fortfarande under nivåerna för år 2019, året innan pandemin.

De myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen har en viktig roll att fortsätta utveckla arbetssätt och i övrigt vidta åtgärder för att minska miljö- och klimatpåverkan.

Redovisningen är framtagen av Jannica Häggbom, Björn Pettersson, Emma Håkansson och Annemay Ek vid Naturvårdsverket. Tomas Lennartsson, Energimyndigheten, Gabriella Sydorw och Kathleen McCaughey, Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet, Kristian Hemström, Upphandlingsmyndigheten samt Peter Arnfalk och Selene Samuelsson Hedlund, samverkansarbetet REMM vid Trafikverket, har bidragit i arbetet. SCB har bistått med databearbetningar.

Naturvårdsverket vill tacka alla rapporterande myndigheter och övriga som har medverkat i arbetet med denna redovisning.

Stockholm i april 2023

Björn Risinger
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning	7
1.1 Faktorer år 2022 som kan ha påverkat miljöledningsarbetet	7
1.2 Rapporteringen	7
1.3 Redovisningens innehåll	8
2. Efterlevnad av förordningen	9
2.1 Liten förändring i antal myndigheter som är miljöcertifierade	9
2.2 De flesta uppfyller kravet att se över miljöutredningen	9
2.3 De vanligaste målen avser energianvändning och koldioxidutsläpp	10
2.4 Fler riktade interna informations- och utbildningsinsatser	12
3. Tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon	13
3.1 Koldioxidutsläppen har ökat	13
3.2 Totala utsläppen från maskiner och övriga fordon fortsätter att öka	15
3.3 Ökade utsläpp från flygresor men lägre nivå än innan pandemin	16
3.4 Utsläppen från bilresor har ökat jämfört med år 2021	18
3.5 Resor med buss och tåg utgör en liten andel	19
3.6 Digitala möten, tjänsteresor och koldioxidutsläpp	19
4. Energianvändning	22
4.1 Ingen ökning av energianvändningen	22
4.2 Ingen ändring gällande andelen förnybar energi	23
5. Miljökrav i upphandling	24
5.1 Liten ökning av andelen med miljökrav	24
5.2 Möjlighet att ställa egna miljökrav	26
5.3 Flera har ställt energikrav vid upphandling eller hyra av byggnader	27
6. Uppdrag om minskade utsläpp från tjänsteresor	28
6.1 Uppdrag och redovisning	28
6.2 Hur myndigheten arbetar för att ta tillvara erfarenheter	28
6.3 Utveckling av arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten	30
6.4 Mål för resande som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan	32
6.5 Deltagande i samverkansarbetet REMM	34
Bilaga 1 Miljöcertifierade myndigheter	35

Sammanfattning

Samtliga 187 myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter har rapporterat 2022 års miljöledningsarbete till Naturvårdsverket. Denna redovisning utgör Naturvårdsverkets sammanfattning av myndigheternas rapporter. I år innehåller den också en sammanfattning av dessa myndigheters redovisningar av uppdraget om minskade utsläpp från tjänsteresor som de fick i regleringsbrevet för år 2022.

Under första halvåret 2022 hävdades de restriktioner som rådde under år 2020 och 2021 på grund av covid-19-pandemin. Det innebar en återgång till kontoren och att det åter blev möjligt att resa i tjänsten. Många myndigheter har ändå fortsatt att mötas digitalt och regelbundet distansarbete ingår i det nya normala. Statistiken för år 2022 jämförs med år 2021 och i vissa fall med år 2019, som kan ses som det senaste mest jämförbara året innan pandemin. Pandemin kan ha haft viss påverkan på myndigheternas arbete i början av år 2022 och därmed den information som har rapporterats.

De sammanlagda rapporterade utsläppen av koldioxid från tjänsteresor samt från maskiner och övriga fordon år 2022 är cirka 390 300 ton. Av detta står kategorin maskiner och övriga fordon för cirka 300 000 ton. Utsläppen från tjänsteresor ökade med 170 procent från år 2021 till totalt 91 000 ton koldioxid år 2022. Det motsvarar 35 procent lägre än de totala utsläppen från tjänsteresor år 2019. Den största ökningen står långa flygresor för men även dessa utsläpp ligger på en lägre nivå än år 2019.

Antalet digitala möten som rapporterades för år 2022 var 11,5 miljoner, vilket är en minskning med drygt 25 procent jämfört med år 2021, men betydligt fler än de cirka 4 miljoner digitala möten som rapporterades år 2019.

Myndigheternas rapporterade totala energianvändning år 2022 är på samma nivå som år 2021, knappt 2,6 TWh. I snitt var myndigheternas andel förnybar energi 88 procent år 2022, vilket är en mindre ökning sedan år 2021.

Det totala rapporterade upphandlingsvärdet år 2022 är cirka 126 miljarder kronor vilket är en ökning med cirka 38 miljarder kronor, 43 procent, från år 2021. Upphandlingsvärdet som inkluderar miljökrav ökade samtidigt med fyra procentenheter till 89 procent av totala upphandlingsvärdet. Trafikverket och Försvarets materielverk står tillsammans för 64 procent av det totala upphandlingsvärdet för samtliga myndigheter år 2022. Tillsammans ökade de upphandlingsvolymen med cirka 33 miljarder jämfört med år 2021.

För 2022 rapporterade 28 myndigheter 56 upphandlingar över tröskelvärdet där krav enligt förordning (2014:480) om statliga myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader har ställts, vilket är något lägre än 2021.

Det är 30 myndigheter som rapporterar att det är mer än fem år sedan de senast såg över sina miljöutredningar, vilket inte är förenligt med kravet i miljöledningsförordningen. Detta är några färre jämfört med i fjol. Redovisningen för år 2022 visar att 42 myndigheter är miljöcertifierade, en färre än i fjol.

Uppdrag om minskade utsläpp från tjänsteresor

Av de myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen fick 185 stycken i sina regleringsbrev för år 2022 ett uppdrag med rubriken *Minskade utsläpp från tjänsteresor*. Uppdraget innebar i korthet att myndigheterna skulle redovisa hur de arbetar för att ta tillvara erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor och vad de kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten. De skulle också redovisa uppföljningsbara mål för resande för år 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan.

Av myndigheternas redovisningar framgår bland annat att det under covid-19-pandemin var möjligt att leverera på en hög nivå trots att möjligheten till fysiska möten varit mycket begränsad. Medarbetarnas kompetens kring digitala mötesformer har ökat avsevärt. Inställningen till digitala möten har blivit betydligt mer positiv då man har insett att behovet att ses fysiskt inte är så stort. Allt detta har lett till en normförflyttning och vid många myndigheter har digitala möten och hybridmöten blivit ett självklart förstahandsval.

Myndigheterna fortsätter att utveckla sina arbetssätt kopplade till minskad miljö- och klimatpåverkan. Viktiga förutsättningar för bra digitala möten är utveckling av bra mjukvara för digital interaktivitet och ersätta Skype som digital mötesplattform samt anpassning av lokaler för hybridmöten. Myndigheterna ser även att kompetensen att arrangera och delta i hybridmöten behöver höjas ytterligare. Att fortsätta använda sig av webinarier, poddar och filmer som ersättning för många fysiska möten ses som möjligt och önskvärt.

Av de rapporterade myndigheterna har 80 procent satt uppföljningsbara mål för resande som ska leda till mindre miljö- och klimatpåverkan. Den vanligaste målformuleringen innehåller en minskning av koldioxidutsläppen i procent.

1. Inledning

Alla organisationer, oavsett uppdrag, storlek eller geografisk placering, påverkar miljön. Ett sätt att arbeta systematiskt med att minska både direkt och indirekt miljöpåverkan från verksamheten är att ha ett miljöledningssystem. Myndigheter bör vara förebilder på miljöområdet och bidra till att generationsmålet, de nationella miljökvalitetsmålen och FN:s globala mål för hållbar utveckling uppnås. Statliga myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter¹ ska därför införa och utveckla miljöledningssystem.

De myndigheter som omfattas av förordningen ska årligen rapportera resultatet av sitt miljöledningsarbete till regeringen och Naturvårdsverket. Naturvårdsverket presenterar i denna redovisning en sammanfattning av myndigheternas rapporterade miljöledningsarbete avseende verksamhetsåret 2022.

1.1 Faktorer år 2022 som kan ha påverkat miljöledningsarbetet

Den 9 februari 2022 avvecklades majoriteten av Sveriges åtgärder mot spridning av covid-19 i samhället.² Bland annat upphörde råd till enskilda att arbeta hemma samt råden till arbetsgivare. För flera myndigheter var det en successiv återgång till kontoren under första halvåret 2022. De anställda började resa mer igen. Flera myndigheter ändrade också sina arbetssätt så att det blev möjligt för medarbetarna att arbeta hemifrån i större utsträckning jämfört med före pandemin.

Ryssland invaderade Ukraina den 24 februari 2022. Kriget har påverkat svenska myndigheter bland annat genom energibrist i Europa och höjda energipriser. I september 2022 gav regeringen cirka 200 statliga myndigheter i uppdrag att vidta möjliga och lämpliga energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen.³

1.2 Rapporteringen

De myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen ska årligen rapportera sitt miljöledningsarbete till det departement de tillhör och till Naturvårdsverket. Rapporteringen ska ske i samband med att myndigheten lämnar sin årsredovisning till regeringen. Samordnat med miljöledningsrapporteringen sker även rapportering enligt förordning (2014:480) om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader.⁴

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009907-om-miljoledning-i-statliga_sfs-2009-907 Benämns miljöledningsförordningen fortsättningsvis i rapporten.

² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2022/februari/de-flesta-atgarder-mot-covid-19-upphor-den-9-februari/>

³ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/09/uppdrag-att-vidta-energibesparingsatgarder-inom-den-statliga-forvaltningen/>

⁴ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2014480-om-myndigheters-inkop-av_sfs-2014-480

För verksamhetsåret 2022 har samtliga 187 myndigheter som omfattas av miljöledningsförfordningen rapporterat till Naturvårdsverket. I två fall är myndighetsrapporterna gemensamma med en annan myndighet.⁵ Tekniska museet omfattas inte av förfordningen men har rapporterat frivilligt. Detta innebär att 186 rapporter har inkommit till Naturvårdsverket.

Myndigheterna har tillsammans rapporterat att deras verksamheter under år 2022 omfattade 214 701 årsarbetskrafter, vilket är en ökning med cirka 2 900 sedan året innan. Detta utgör nästan 90 procent av antalet årsarbetskrafter i statliga myndigheter.⁶ Den totala rapporterade lokalytan för de 187 miljöledningsmyndigheterna är cirka 13,1 miljoner kvadratmeter.

1.3 Redovisningens innehåll

Redovisningen utgörs av denna rapport som är en sammanfattning av de inrapporterade myndigheternas uppgifter samt en tillhörande Excel-fil med ett urval av de uppgifter myndigheterna har rapporterat.⁷ Att tillgängliggöra myndigheternas rapporterade information följer Naturvårdsverkets strategi för öppna data, vilket underlättar för myndigheter, departement och andra organisationer att själva göra jämförelser.

Redovisningen är indelad i fyra huvuddelar som följer strukturen i myndigheternas rapporter; efterlevnad av miljöledningsförfordningen, tjänsteresor och transporter, energianvändning samt miljökrav i upphandling. Dessa sammanfattar de uppgifter som myndigheterna har redovisat, främst obligatoriska men även vissa frivilliga uppgifter.

Årets redovisning innehåller också en sammanfattning av redovisningarna av uppdraget om minskade utsläpp från tjänsteresor som myndigheter som omfattas av miljöledningsförfordningen fick i regleringsbrev för år 2022.

1.3.1 Om statistiken i redovisningen

Statistiken i redovisningen baseras på de 186 myndighetsrapporter som har inkommit till Naturvårdsverket. Även Tekniska museet, som rapporterar frivilligt, ingår, med undantag för kapitel 3. *Efterlevnad av miljöledningsförfordningen*.

Skilnader i statistik för enskilda myndigheter mellan åren kan visa faktiska förändringar i miljöpåverkan men kan också bero på förändrade förutsättningar, verksamhetsuppdrag eller uppföljningsmöjligheter. I respektive myndighetsrapport ska myndigheterna förklara den statistik de redovisar.

Statistiken för år 2022 jämförs med år 2021 och i vissa fall även med 2019, som kan ses som det senaste mest jämförbara året innan covid-19-pandemin. Under år 2020 och 2021 rådde olika typer av restriktioner på grund av pandemin som påverkade resultaten.

⁵ Redovisningen från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd ingår i Socialstyrelsens redovisning. Skatteverkets rapport omfattar verksamheten vid Valmyndigheten.

⁶ År 2022 var antalet årsarbetskrafter 241 000, fördelat på 343 statliga myndigheter. <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2022/statsforvaltningen-i-korthet-2022/?publication=true>

⁷ De redovisade uppgifterna finns publicerade i Naturvårdsverkets öppna rapportarkiv via DIVA: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:naturvardsverket:diva-10523>

2. Efterlevnad av förordningen

I bilagan till miljöledningsförordningen regleras vilka uppgifter myndigheterna ska rapportera. Informationen i rapporterna ger en bild av myndigheternas miljöledningsarbete och hur det förhåller sig till kraven i förordningen.

I respektive avsnitt nedan återges en nedkortad version av texten som beskriver rapporteringskravet i bilagan till miljöledningsförordningen. För att ta del av förordningstexten i sin helhet, inklusive bilagan, hänvisas till miljöledningsförordningen.⁸ För beskrivning av miljöledningssystemets olika delar hänvisas till *Vägledning för miljöledning i staten*.⁹

2.1 Liten förändring i antal myndigheter som är miljöcertifierade

I bilagan till förordningen ingår frågan om myndigheten är certifierad.

Utöver ISO 14001 och EMAS¹⁰ finns i Sverige även andra erkända system för miljöcertifiering.¹¹

Sammanlagt är nu 42 myndigheter, knappt en fjärdedel av miljöledningsmyndigheterna, helt eller delvis miljöcertifierade varav tre även är registrerade enligt EMAS. Detta innebär att en tillkommit och två inte längre har någon typ av certifiering jämfört med år 2021. Se *Bilaga 1 Miljöcertifierade myndigheter*.

En myndighet har certifierat verksamheten enligt ISO 14001 under år 2022. Två myndigheter som fortsatt är ISO-certifierade har under året släppt den certifiering de även haft enligt ett annat tredjepartsgranskat erkänt system. Två myndigheter rapporterar att de inte längre är certifierade enligt något system, varav den ena tidigare var certifierad enligt ISO 14001 och den andra enligt ett annat tredjepartsgranskat erkänt system.

2.2 De flesta uppfyller kravet att se över miljöutredningen

I bilagan till förordningen ingår frågan när miljöutredningen senast uppdaterades.

I miljöutredningen ska myndigheten identifiera vilka aktiviteter i verksamheten som ger upphov till betydande miljöpåverkan. Resultatet ligger till grund för prioriteringar i miljöarbetet och styrning via mål och åtgärder.

⁸ <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009907-om-miljoledning-i-statliga-sfs-2009-907>

⁹ <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6768-7.pdf>

¹⁰ EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Myndigheterna kan registrera sig enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1221/2009.

¹¹ Benämns i rapporteringssystemet 'Annat erkänt system, t.ex. miljödiplomering'.

Majoriteten av myndigheterna har uppdaterat sina miljöutredningar utifrån kravet i miljöledningsförordningen, det vill säga under de senaste fem åren. Det är 30 myndigheter som däremot inte uppfyller detta krav. I fjol var motsvarande siffra 34 myndigheter. I årets rapportering anger 30 myndigheter att de har uppdaterat miljöutredningen under år 2022 och en myndighet att den saknar miljöutredning.

Av förordningen framgår att 38 myndigheter¹² får ha ett förenklat miljöledningssystem vilket innebär att det är tillräckligt att miljöledningssystemet avser verksamhetens direkta miljöpåverkan. Däremot ska alla myndigheter i samband med miljöutredningen bedöma om verksamheten kan ge upphov till betydande indirekt miljöpåverkan. Om så är fallet ska miljöledningssystemet omfatta även den.

Knappt hälften av myndigheterna, som enligt miljöledningsförordningen får ha ett förenklat miljöledningssystem, har rapporterat att de under år 2022 haft mål för indirekt miljöpåverkan. De flesta av dessa mål avser miljökrav i upphandling, utbildning av egen personal och utveckling av digitala möten.

2.3 De vanligaste målen avser energi- användning och koldioxidutsläpp

I bilagan till förordningen ingår frågor om hur miljöpolicyen lyder, om upprättade mål, vidtagna åtgärder samt måluppfyllelse. Det ingår även en fråga om på vilket sätt myndigheten har använt informationsteknik i syfte att minska sin energi- användning respektive minska antalet tjänsteresor.

Miljöpolicyen ska uttrycka myndighetens viljeinriktning och är styrande för verksamheten. Alla myndigheter har redovisat en miljöpolicy. Myndigheternas miljömål ska bidra till att förbättra miljöprestandan, integrera miljö i verksamheten och till ständig förbättring. En övervägande majoritet av myndigheterna har för år 2022 redovisat mål för direkt miljöpåverkan och många även för indirekt miljöpåverkan. Många av de redovisade målen för direkt miljöpåverkan är mätbart formulerade medan målen för indirekt miljöpåverkan, som handlar om att integrera miljö- och hållbarhetsperspektivet i verksamheten, ofta är mer långsiktiga, övergripande och ibland används de nationella miljömålen respektive de globala målen för hållbar utveckling. För att nå uppsatta mål krävs ett aktivt åtgärdsarbete. De flesta myndigheterna har rapporterat åtgärder som ska bidra till att nå fastställda mål för direkt och indirekt miljöpåverkan samt för miljökrav i upphandling. I vissa fall finns det brister i rapporteringen av åtgärder som att det är otydligt om åtgärderna har genomförts under aktuellt verksamhetsår eller att rapporteringen inte är komplett eftersom man hänvisar till årsredovisningar eller särskilda åtgärdsprogram för beskrivning av åtgärdsarbetet. Måluppfyllelsen är ofta hög för målen för direkt miljöpåverkan och beskrivs med stöd av indikatorer. Rapporteringen av måluppfyllelsen för mål för indirekt miljöpåverkan visar att den kan vara svårare att bedöma. Ibland uttrycks måluppfyllelsen som genomförda åtgärder och den är inte alltid komplett eftersom man hänvisar till verksamhetsuppdrag och planer.

¹² Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd respektive Valmyndigheten, två av de myndigheter som får ha ett förenklat miljöledningssystem, ingår i Socialstyrelsens respektive Skatteverkets rapportering eftersom de är värmyndigheter. Dessa värmyndigheter får inte ha ett förenklat miljöledningssystem. Detta innebär att 36 rapporter har analyserats utifrån ett förenklat miljöledningssystem.

Flera myndigheter har kommenterat att det är missvisande att jämföra koldioxidutsläppen från tjänsteresor och påverkan från kontorsverksamheten år 2022 med år 2021 på grund av att det då rådde reserestriktioner och hemarbete till följd av covid-19-pandemin år 2021. Några myndigheter har därför jämfört resultaten år 2022 med 2019, det senaste mest jämförbara året innan pandemin.

De vanligaste rapporterade målen för direkt miljöpåverkan år 2022 avser att minska miljöpåverkan från tjänsteresor och energianvändning. Uppdraget i regleringsbrevet för år 2022, *Minskade utsläpp från tjänsteresor*¹³ och en orolig energimarknad med stigande energipriser bedöms ha bidragit till att många myndigheter har rapporterat mål och åtgärder inom dessa områden. Även regeringsuppdraget *Uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen*¹⁴ som kom i september satte fokus på åtgärder inom energiområdet. Exempelvis rapporterar myndigheterna om åtgärder för att fortsätta minska miljöpåverkan från tjänsteresor genom vidareutveckling av arbetssätt kopplade till digitala möten samt anpassning av lokaler och förbättrad teknik för detta. Några refererar till att de deltagit i aktiviteter ordnade av REMM¹⁵ under året. Flera myndigheter har under år 2022 uppdaterat styrande dokument för möten och resor. Alla lärosäten deltar i *Klimatnätverket*¹⁶ som ska ta fram riktlinjer för bland annat resande, energianvändning och avfallshantering. Myndigheter som använder fordon i genomförandet av verksamhetsuppdraget rapporterar om åtgärder för att fasa ut fossila bränslen eller ersätta fordonsflottan med mer miljövänliga alternativ. Sex länsstyrelser ingår i *Fossilfritt 2030*¹⁷ vars mål är att uppnå en fossiloberoende fordonsflotta före år 2030.

Ett stort antal myndigheter har rapporterat att de har genomfört åtgärder för energieffektivisering, ofta i samarbete med fastighetsägare och hyresvärd. Exempel på åtgärder är förbättrad mätning och statistik, byte till LED-belysning, minskad lokalyta och energioptimering i samband med byte eller ombyggnad av lokaler.

Myndigheterna har ofta mål om att utveckla miljökraven i upphandlingar och de rapporteras både som mål för direkt respektive indirekt miljöpåverkan. Bland redovisade åtgärder finns de som syftar till att integrera miljöhänsyn i inköpsprocessens olika steg, från att analysera inköpen, ställa relevanta miljökrav i upphandlingssteget och följa upp ställda krav. Andra vanliga mål och åtgärder syftar till att hushålla med resurser, minska avfallsmängderna, förbättra källsorteringen, återvinning och återbruk samt fasa ut eller ersätta kemikalier till mindre miljöfarliga alternativ.

Majoriteten av de myndigheter som enligt förordningen har miljöledningssystem som ska omfatta verksamhetens indirekta miljöpåverkan har rapporterat mål för denna påverkan. Omkring hälften av dessa myndigheter har mål om att integrera miljö- och hållbarhetsperspektivet inom verksamhetsområden som följer av deras uppdrag. Omfattning och inriktning av både mål och åtgärder varierar beroende på myndigheternas uppdrag. Myndigheter med ett tydligt inslag av miljö i sina uppdrag beskriver ofta ett omfattande åtgärdsarbete. Lärosätena rapporterar om åtgärder för miljö och hållbarhet i utbildning, forskning och samverkan.

¹³ I regleringsbrevet för år 2022 fick 185 miljöledningsmyndigheter uppdraget Minskade utsläpp från tjänsteresor.

¹⁴ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/09/uppdrag-att-vidta-energibesparingsatgarder-inom-den-statliga-forvaltningen/>

¹⁵ REMM står för resfria/digitala möten i myndigheter som drivs av Trafikverket, www.remm.se

¹⁶ <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/klimatnatverket/>

¹⁷ <https://projektetfossilfritt2030.se/>

Flera myndigheter tillhandahåller och utvecklar olika typer av digitala plattformar och tjänster inom sina verksamhetsuppdrag. Detta tillsammans med att arrangera digitala möten rapporteras som indirekt miljöpåverkan eftersom färre behöver resa till myndigheterna vilket minskar deras miljöpåverkan. I övrigt är det vanligt att rapporterade mål för indirekt miljöpåverkan avser miljökrav i upphandling, digitala möten och tjänster samt utbildning av egen personal i miljö och hållbarhet respektive miljöledning.

2.4 Fler riktade interna informations- och utbildningsinsatser

I bilagan till förordningen ingår frågan om vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att ge de anställda den kunskap de behöver för att ta miljöhänsyn i arbetet.

Myndigheterna bör återkommande informera om miljöarbetet samt genomföra både generella miljöutbildningar och utbildningar riktade till särskilda målgrupper inom myndigheten. De flesta myndigheterna redovisar att de på sina webbplatser tillgängliggör information om miljöledningssystemet och statistik som beskriver myndighetens miljöpåverkan. Det är även vanligt med miljötips och nyhetsbrev. Många myndigheter rapporterar också att de har genomfört olika typer av åtgärder för att utveckla personalens kompetens och medvetenhet om miljöhänsyn i det egna arbetet. Inriktning och omfattning varierar mellan myndigheterna men det är vanligt att i samband med introduktionen av nyanställda ge en grundläggande miljöutbildning. Utbildningen kan även omfatta det egna miljöarbetet och miljöledningssystemet och vara tillgänglig för all personal. För att inspirera och engagera anordnas också event som miljödagrar och kampanjer. Flera kompetenshöjande åtgärder genomförs numer digitalt.

Flera myndigheter rapporterar om mer riktade interna informations- och utbildningsinsatser om att spara energi, mötas digitalt och välja tåg före flyg. Flera har informerat om policys eller riktlinjer för resor. Det är också vanligt att miljöfrågor tas upp i olika typer av personalmöten. Särskilt i samband med att miljöledningssystemen ses över involveras personal på olika nivåer i organisationerna. De interna miljögrupperna fyller en viktig funktion i informations- och kunskapsspridningen om miljöfrågor. Kunskapshöjande insatser för chefer har flera myndigheter rapporterat om.

För att fördjupa kompetensen och öka möjligheten att integrera miljö i samband med verksamhetsutövningen deltar personal i olika typer av miljöutbildningar, seminarier och workshops, beroende på yrkesroll och myndighetens uppdrag. Exempelvis rapporterar flera myndigheter om informations- och utbildningsinsatser för att höja kunskaperna om Agenda 2030. Myndigheterna rapporterar också att informationsutbyte och kompetensutveckling på miljö- och klimatområdet sker inom olika typer av myndighetssamarbeten, projekt, utredningar och nätverk. Som ett resultat av regeringens satsning med öppna, nätbaserade kurser för kompetensutveckling inom klimatomställning, kallad *Öppet för klimatet*, har nio lärosäten tillsammans tagit fram kurser som kan hjälpa till att bidra till en snabbare klimatomställning. Satsningen ingår som en del i *Klimatkompetenslyftet*.¹⁸

¹⁸ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/06/uppdrag-att-ta-fram-utbildningsutbud-for-klimatomstallning-inom-oppna-natbaserad-utbildning-samt-medel-till-samma-andamal/>

3. Tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon

Myndigheterna ska enligt miljöledningsförordningen rapportera in de anställdas och, om möjligt, konsulters utsläpp från tjänsteresor och transporter samt utsläpp från maskiner och övriga fordon¹⁹ som används i verksamheten.

3.1 Koldioxidutsläppen har ökat

I början av år 2022 hävdades de reserestriktioner som gällt de två föregående åren. Många myndigheter började åter resa i tjänsten, men för de flesta i mer begränsad omfattning. Att mötas digitalt har nu blivit det nya normala. De rapporterade samlade koldioxidutsläppet från flygresor, bil, buss och tåg har ökat med 170 procent från år 2021 till 2022. Men jämfört med år 2019 ligger dessa utsläpp 35 procent lägre år 2022. Den största procentuella ökningen av utsläpp från tjänsteresor står långa flygresor och tåg för. Utsläppen från de långa flygresorna är fem gånger större än år 2021. Jämfört med 2019, det senaste mest jämförbara året innan pandemin, är utsläppen fortfarande mindre. Att utsläppen från tåg har ökat beror förmodligen på ökat resande, bättre uppföljning och uppdaterade beräkningsmodeller, det sista även för ökningen av utsläpp från buss. Utsläppen från maskiner och övriga fordon fortsätter att öka något. Sammanlagt har de rapporterade utsläppen av koldioxid från alla kategorier ökat mellan 2021 och 2022 med 20 procent till cirka 390 300 ton, se tabell 1, vilket motsvarar 1,8 ton per årsarbetskraft.²⁰ Se avsnitt 3.2–3.5 för kommentarer per kategori.

Tabell 1. Koldioxidutsläpp i ton per fordonsslag år 2019–2022.²¹

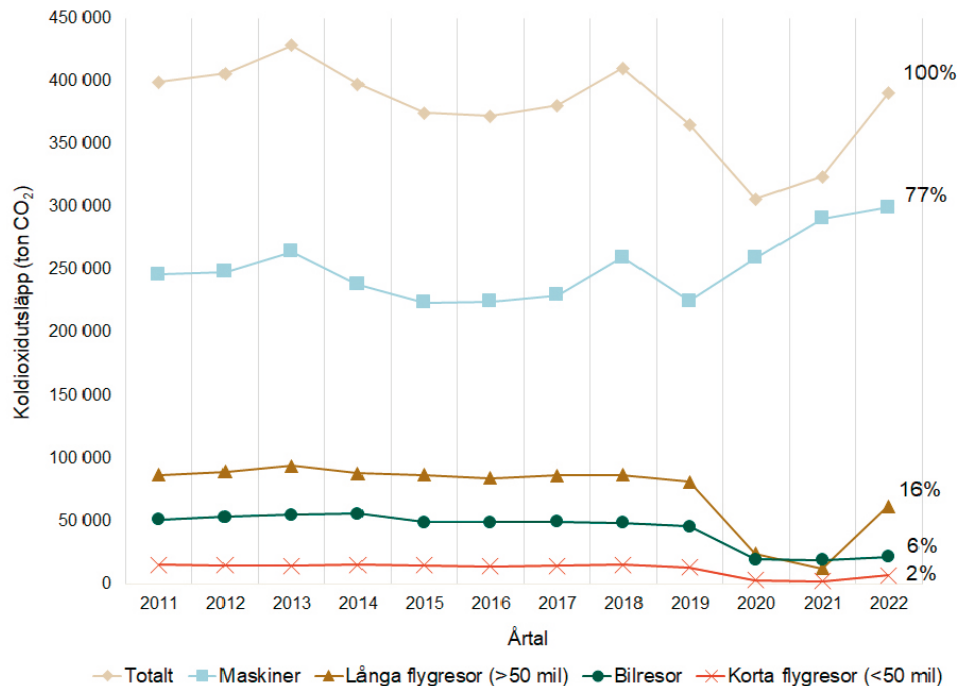
Fordonsslag	2019	2020	2021	2022
Maskiner, övriga fordon	225 148	259 459	290 463	299 582
Bil	45 604	19 470	19 101	21 684
Långa flygresor > 50 mil	81 250	24 071	12 179	61 852
Korta flygresor < 50 mil	13 294	3 066	2 019	6 791
Buss	138	261	251	364
Tåg	2	6	4	17
Totalt, ton koldioxid	365 360	306 333	324 017	390 291

¹⁹ Till maskiner och övriga fordon räknas motorredskap, terrängfordon, lastbilar, fartyg, färjor och andra luftfartyg (flygplan, helikoptrar, svävare etc.) samt fordon som används som arbetsredskap när myndigheten utövar sitt uppdrag, exempelvis för tillsynsverksamhet och patrullering.

²⁰ Räknat på 214 701 årsarbetskrafter, se avsnitt 1.2.

²¹ Antal myndigheter som redovisat uppgifter för respektive transportslag: maskiner och övriga fordon, 106 st.; flyg över 50 mil, 182 st.; bil, 166 st.; flyg under 50 mil, 179 st.; buss, 110 st.; tåg, 179 st.

I figur 1 framgår trenderna i myndigheternas samlade rapporterade utsläpp av koldioxid, total mängd och uppdelat på korta- respektive långa flygresor, bilresor samt maskiner och övriga fordon.

Figur 1. Samlade utsläpp av koldioxid i ton från myndigheternas tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon, år 2011–2022. Utvecklingen för buss och tåg har utelämnats i diagrammet eftersom de utsläppen ligger nära noll.

3.1.1 Förutsättningar och kvalitet i 2022 års rapporterade uppgifter

Myndigheterna använder sig av olika sätt att ta fram och beräkna utsläppsdata såsom leverantörsuppgifter, eget uppföljningssystem eller genom uppskattningar. Svenska Miljöinstitutet (IVL) har, på uppdrag av Naturvårdsverket, sedan 2014 tagit fram och regelbundet uppdaterat en schablon²², ett verktyg för myndigheter att beräkna koldioxidutsläpp och annan klimatpåverkan från tjänsteresor och övrig bränsleanvändning. I 2022 års version av verktyget är de flesta utsläppsvärden för vägtrafiken i privat regi på ungefär samma nivå som i 2021 års verktyg eller något högre, undantaget är gas- respektive elbilar som ger lägre utsläpp. För kollektivtrafikens bussar kan utsläppsvärden förändras mycket mellan två år, vilket speglar de snabba förändringarna i bussflottor, bränslekombinationer och belägningsgrad i varje region.

Myndigheternas utmaningar är många för att åstadkomma en rättvisande rapportering av utsläpp från resor och transporter. Informationen bygger ofta på uppgifter från flera olika leverantörer och dessa kan använda olika beräkningsmetoder. Resor kan bokas vid sidan av anvisade system vilket kan medföra att

²² Schablonmall och beskrivning av verktyget finns på webbsidan Årlig rapportering för miljöledning i staten (naturvardsverket.se)

dessa inte inkluderas. Kunskapen om vilket bränsle som används i fordonen kan vara bristfällig. Användningen av privata bilar eller resor med privata kollektivtrafikkort innebär svårigheter eftersom information om till exempel typ av bil eller bränsle kan saknas.

3.1.2 Kommentarer om rapporterade utsläpp

I avsnitt 3.2–3.5 kommenterar vi närmare de rapporterade utsläppen för respektive fordonsslag. De myndigheter som har rapporterat de största totala utsläppen per fordonsslag redovisas liksom de med största utsläppen per årsarbetskraft.

3.2 Totala utsläppen från maskiner och övriga fordon fortsätter att öka

Rapporterade utsläpp för maskiner och övriga fordon har ökat cirka 3 procent från år 2021 till 2022. Denna kategori står för de i särklass största utsläppen av koldioxid, cirka 300 000 ton vilket utgör 77 procent av de totalt rapporterade utsläppen för samtliga fordonsslag, se tabell 1 och figur 1. Det är främst myndigheter med maskiner och fordon för byggande, drift och underhåll av infrastruktur, eller fartygs-, färje- eller helikoptertransporter som rapporterar stora utsläpp. Även myndigheter med omfattande tillsynsverksamhet och patrullering redovisar utsläpp från fordon i denna kategori. Det är i storleksordningen en fjärdedel av alla myndigheter som har rapporterat något utsläpp från maskiner och övriga fordon under år 2022.

Tabell 2. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid från maskiner och övriga fordon 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Trafikverket	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	213 000 000
Sjöfartsverket	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	33 494 468
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	26 785 062
Kustbevakningen	Justitiedepartementet	15 871 810
Svenska kraftnät	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	4 471 478
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	1 035 068
Statens fastighetsverk	Finansdepartementet	1 030 000
Sveriges meteorologiska institut (SMHI)	Klimat- och näringslivsdepartementet	953 227
Sveriges lantbruksuniversitet	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	632 954
Göteborgs universitet	Utbildningsdepartementet	378 894

Trafikverket har redovisat de största utsläppen och står för drygt 70 procent av de totala utsläppen som har rapporterats av samtliga myndigheter i denna kategori.

Ett par myndigheter som har rapporterat stora ökningarna av utsläppen i denna kategori från år 2021 till 2022 förklarar att det beror på bränslebyte och förbättrad statistik.

3.3 Ökade utsläpp från flygresor men lägre nivå än innan pandemin

Myndigheterna rapporterar in utsläpp av koldioxid från korta och långa flygresor. För korta flygresor är sträckan under 50 mil och för långa är den över 50 mil. Om en hel flygresa innehåller delsträckor som är under 50 mil rapporteras dessa under kategorin korta flygresor.

Rapporterade utsläpp från korta och långa flygresor har ökat stort från år 2021 till 2022 men ligger fortfarande på en mycket lägre nivå jämfört med år 2019 som kan ses som det senaste mest jämförbara året innan pandemin. Huvudorsaken till den stora ökningen av flygresor mellan de två senaste åren är de borttagna rese-restriktionerna i början av 2022 och ett uppdämt behov av att genomföra fysiska möten. Olika uppdrag till myndigheterna har även satt fokus på deras resvanor vilket har bidragit till en ökad medvetenhet och dokumentation av de resor som genomförs vilket gör att mer av utsläppen från resor fångas upp i myndigheternas rapporteringar.

3.3.1 Utsläppen från långa flygresor är fem gånger större än 2021

Redovisade utsläpp från långa flygresor är fem gånger större år 2022 än 2021. Totalt är utsläppen från de långa flygresorna fortfarande lägre än de som rapporterades det senaste normalåret, 2019. För drygt 35 myndigheterna är däremot utsläppen för 2022 högre än för år 2019. Några av dessa förklarar ökningen med förändrade beräkningsmetoder kopplade till byte av resebyrå, men för andra är det en faktisk ökning.

Tabell 3 och 4 visar de tio myndigheter som har rapporterat de största koldioxidutsläppen från långa flygresor totalt respektive per årsarbetskraft.

Tabell 3. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från långa flygresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Lunds universitet	Utbildningsdepartementet	6 869 492
Kungliga Tekniska högskolan	Utbildningsdepartementet	4 955 483
Göteborgs universitet	Utbildningsdepartementet	4 321 481
Umeå universitet	Utbildningsdepartementet	3 235 449
Karolinska institutet	Utbildningsdepartementet	3 203 681
Försvarets materielverk	Förvarsdepartementet	3 185 016
Linköpings universitet	Utbildningsdepartementet	2 489 371
Uppsala universitet	Utbildningsdepartementet	2 469 349
Stockholms universitet	Utbildningsdepartementet	2 230 346
Sveriges lantbruksuniversitet	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	2 005 088

Tabell 4. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från långa flygresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Folke Bernadotteakademien	Utrikesdepartementet	5 366
Kommerskollegium	Utrikesdepartementet	4 579
Rymdstyrelsen	Utbildningsdepartementet	3 051
Nordiska Afrikainstitutet	Utrikesdepartementet	2 486
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	Utrikesdepartementet	2 112
Polarforskningssekreteriatet	Utbildningsdepartementet	1 568
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	1 399
Exportkreditnämnden	Utrikesdepartementet	1 358
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	Socialdepartementet	1 313
Kungliga Tekniska högskolan	Utbildningsdepartementet	1 231

3.3.2 Utsläppen från korta flygresor är tre gånger större än 2021

I denna kategori ingår både korta flygresor och delsträckor under 50 mil i de fall en lång flygresa innebär mellanlandningar. Det innebär att de flesta inrikesresorna hamnar i denna kategori.

De korta flygresorna står för mindre än en procent av de totala utsläppen från samtliga fordonsslag. Myndigheternas sammanlagda redovisade utsläpp av koldioxid från korta flygresor uppgick år 2022 till cirka 6 800 ton koldioxid, en ökning med 236 procent sedan 2021. För knappt 30 myndigheter är utsläppen för 2022 högre än år 2019 men totalt sett för alla rapporterade myndigheter är utsläppen från de korta flygresorna fortfarande mycket lägre.

Bland de myndigheter som har rapporterat de största utsläppen från korta flygresor, både totalt och per årsarbetskraft, återfinns flera som är lokaliserade på andra orter än Stockholm eller har verksamhet på flera orter, se tabell 5 och 6.

Tabell 5. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från korta flygresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Umeå universitet	Utbildningsdepartementet	1 184 102
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	403 664
Kustbevakningen	Försvarsdepartementet	352 700
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	352 031
Trafikverket	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	345 785
Försäkringskassan	Socialdepartementet	327 141
Karolinska institutet	Utbildningsdepartementet	264 649
Sveriges lantbruksuniversitet	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	256 489
Kungliga Tekniska högskolan	Utbildningsdepartementet	208 836
Arbetsförmedlingen	Arbetsmarknadsdepartementet	191 964

Tabell 6. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från korta flygresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Kustbevakningen	Försvarsdepartementet	433
Vetenskapsrådet	Utbildningsdepartementet	351
Umeå universitet	Utbildningsdepartementet	309
Myndigheten för tillväxtpolitiska utredningar och analyser	Klimat- och näringslivsdepartementet	309
Sametinget	Kulturdepartementet	271
Brottsförmyndigheten	Justitiedepartementet	226
Polarforskningssekreteriatet	Utbildningsdepartementet	200
Domstolsverket	Justitiedepartementet	195
Statens haverikommission	Försvarsdepartementet	193
Statens konstråd	Kulturdepartementet	180

3.4 Utsläppen från bilresor har ökat jämfört med år 2021

Myndigheternas samlade redovisade utsläpp av koldioxid från bilresor uppgår till 21 684 ton koldioxid år 2022. Det är cirka 6 procent av de totala utsläppen från samtliga fordonsslag, se tabell 1. Den rapporterade utsläppsmängden har ökat med 14 procent jämfört med år 2021. Jämfört med år 2019 bedöms de rapporterade utsläppen ha minskat något.²³

Ett 50-tal myndigheter rapporterar ökade utsläpp från bilresor 2022 jämfört med normalåret 2019.²⁴

Tabell 7. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från bilresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Trafikverket	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	2 878 635
Kriminalvården	Justitiedepartementet	2 656 556
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	1 740 492
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	1 236 902
Tullverket	Finansdepartementet	1 106 304
Statens jordbruksverk	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	1 046 132
Skogsstyrelsen	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	807 349
Sjöfartsverket	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	738 360
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	630 756
Arbetsförmedlingen	Arbetsmarknadsdepartementet	625 420

²³ En myndighet har från och med år 2020 rapporterat utsläpp från patrullerande bilresor under maskiner och övriga fordon. Tidigare rapporterades dessa i kategorin bilar. Därför görs en uppskattning av skillnaden i utsläpp från bilar mellan år 2022 och 2019.

²⁴ Bilresor vid provnings-, kontroll- eller tillsynsverksamhet ska enligt vägledningen rapporteras i kategorin maskiner och övriga fordon. Det framgår av rapporteringen att flera myndigheter redovisar sådan bilanvändning i kategorin bilresor. Det kan vara praktiskt svårt att särskilja bilresors syfte.

Tabell 8. De tio myndigheter som har redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från bilresor 2022.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Länsstyrelsen i Värmland	Finansdepartementet	2 587
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	1 469
Sametinget	Kulturdepartementet	826
Skogsstyrelsen	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	743
Länsstyrelsen i Norrbotten	Finansdepartementet	689
Statens jordbruksverk	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	658
Sjöfartsverket	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	608
Länsstyrelsen i Västerbotten	Finansdepartementet	592
Kustbevakningen	Försvarsdepartementet	517
Tullverket	Finansdepartementet	516

3.5 Resor med buss och tåg utgör en liten andel

De sammanlagda rapporterade utsläppen av koldioxid för år 2022 från buss- och tågresor uppgick till 381 ton, se tabell 1. I kategorin bussresor ingår också utsläpp från personresor med färja. Det är en ökning med 50 procent jämfört med år 2021 men utsläppsmängden utgör fortfarande mindre än en promille av myndigheternas samlade utsläpp av koldioxid från samtliga fordonsslag. Att utsläppen från tåg har ökat beror förmodligen både på ökat resande, att myndigheterna har blivit bättre på att följa upp dessa utsläpp samt att beräkningsmodellerna har uppdaterats. För bussar kan utsläppsvärden förändras mycket mellan två år, se förklaring under 3.1.1.

3.6 Digitala möten, tjänsteresor och koldioxidutsläpp

Genom att mötas digitalt istället för fysiskt kan myndigheter bidra till minskade utsläpp från resor. I dagsläget ingår drygt 90 myndigheter i samarbetet REMM. Vid två tillfällen, år 2011 och år 2016, fick ett större antal myndigheter i uppdrag av regeringen att öka och utveckla användningen av digitala möten inom och mellan myndigheter genom samarbetet i REMM. Av de myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen fick 185 stycken i sina regleringsbrev för år 2022 ett uppdrag om minskade utsläpp från tjänsteresor, se kapitel 6. Redovisningen av uppdraget skulle göras inom ramen för miljöledningsarbetet. För ett stort antal myndigheter ingick också att redovisa uppdraget genom att delta i samverkansarbetet REMM.

Statistiken i detta avsnitt har de senaste åren presenterats för de två myndighetsgrupperna REMM 2011 och REMM 2016, baserat på vilket år de anslöt sig till samarbetet i REMM. Gruppen REMM 2016 är uppdelad i REMM 2016 U&H, vilken omfattar universitet och högskolor och som utgör drygt halva gruppen, samt REMM 2016 M som omfattar andra myndighetstyper. Statistiken för dessa grupper jämförs med övriga miljöledningsmyndigheter, dvs. de myndigheter som inte har medverkat i REMM.²⁵

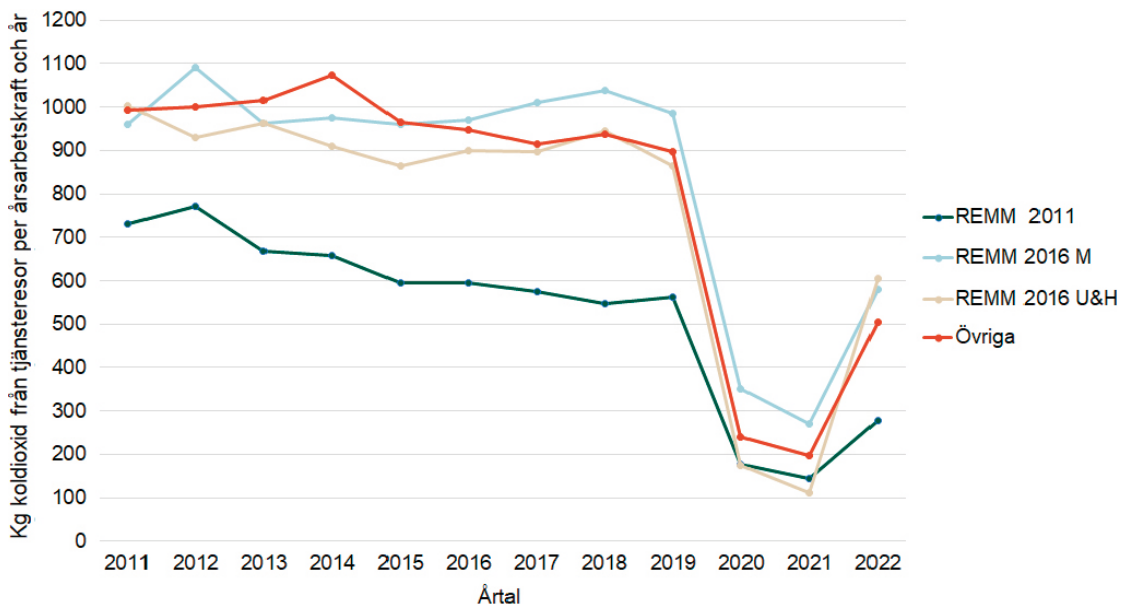
²⁵ De drygt tio myndigheter som tillkom i REMM år 2022, i och med uppdraget om minskade utsläpp från tjänsteresor i regleringsbrevet för år 2022, ingår i gruppen övriga myndigheter i statistiken i detta avsnitt.

Covid-19-pandemin ledde till en stor ökning i användningen av digitala möten. I årets redovisning har därför, utöver jämförelsen mellan år 2021 och 2022 som båda helt eller delvis var påverkade av pandemirestriktioner, även olika myndighetsgruppers resultat jämförts med år 2019 som referensår för tiden just innan pandemin. En jämförelse har även gjorts med utsläppssiffrorna från 2012 för att se vad som hänt på tio år. Sammanställningen kan i år ses som ett bokslut för uppföljningen och jämförelserna fram till och under pandemin, varefter ett nytt kapitel nu skrivs för utvecklingen i det så kallade nya normala med distansarbete och digitala möten som en del i det vardagliga arbetet.

3.6.1 Minskade utsläpp från resande före, under och efter pandemiåren

Pandemins reserestriktioner togs bort under februari 2022 och det blev då möjligt att återigen resa i tjänsten. Samtliga myndighetsgrupper rapporterade ett ökat resande mellan år 2021 och 2022, med ökade koldioxidutsläpp som följd. I snitt skedde en fördubbling av utsläppen år 2022 jämfört med år 2021, utsläppsökningen var störst i gruppen REMM U&H och minst i gruppen REMM 2011, se figur 2. De rapporterade utsläppen från myndigheternas resande år 2022 var däremot i snitt 41 procent lägre än år 2019. Den största utsläppsminskningen ses i gruppen REMM 2011 med drygt 50 procent och den minsta utsläppsminskningen visar REMM 2016 U&H.

Jämfört med år 2012 har de rapporterade utsläppen i snitt nästan halverats till år 2022. Största minskningen återfinns i myndighetsgruppen REMM 2011 med 64 procent medan REMM 2016 U&H minskade utsläppen med 35 procent.

Figur 2. Utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft och år från myndigheternas tjänsteresor. Jämförelse mellan myndigheter som har ingått i REMM-projektet sedan 2011 respektive 2016 och övriga miljöledningsmyndigheter mellan åren 2011 och 2022.

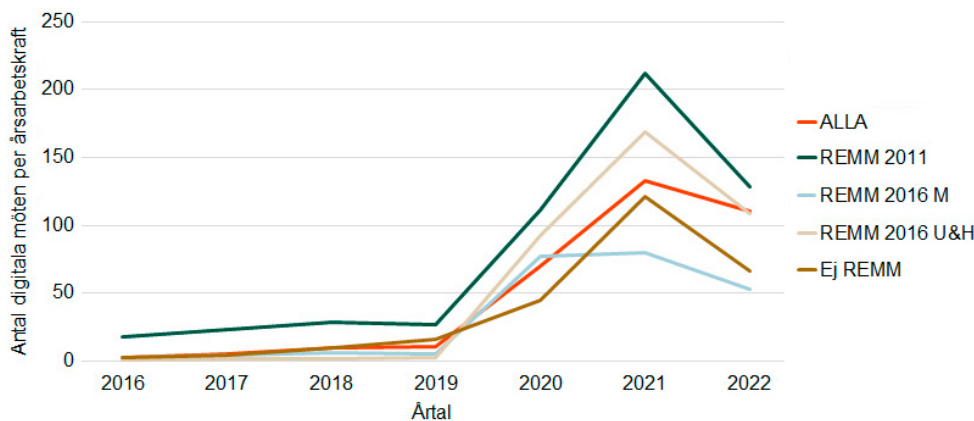
Under år 2022 har ytterligare kliv tagits i användningen av digitala möten och många myndigheter rapporterar om en rad olika åtgärder. Många utbildningar har digitaliserats. Myndigheternas planerade insatser, vilka beskrevs i förra årets redovisning, verkar nu ha implementerats. Exempel på insatser innefattar att utbilda personalen i att kunna hantera verktyg för digitala möten, införskaffa ny teknisk utrustning för mötesrum, fler återkommande helt digitala informationsmöten samt en ökad andel bärbara datorer vilket underlättar för personalen att delta i digitala möten på distans. Andelen hybridmöten²⁶ fortsätter att öka brett och det pågår arbete med att göra dessa bättre och mer inkluderande.

3.6.2 Fortsatt omfattande användning av digitala möten

I rapporteringen för år 2022 svarade nästan hälften av myndigheterna på den frivilliga frågan om hur många digitala möten de har genomfört under året. Utifrån myndigheternas rapportering beräknas antalet digitala möten år 2022 ha varit 11,5 miljoner.²⁷ Det är en minskning med drygt en fjärdedel jämfört med pandemiåret 2021 men nästan tre gånger så många i jämförelse med år 2019.

Trafikverket är även år 2022 den myndighet som har redovisat flest antal digitala möten, över 1,1 miljoner, följt av Arbetsförmedlingen med 820 000, Polismyndigheten 590 000 och Lunds universitet med 530 000 digitala möten.

Antal digitala möten per årsanställd var år 2022 i snitt 110 stycken vilket är en minskning med nästan en femtedel jämfört med 2021, men mångdubbelt fler jämfört med år 2019, se figur 3. Användningen av digitala möten varierar fortfarande mellan olika myndigheter men skillnaderna minskar. REMM 2011-myndigheterna hade flest digitala möten under år 2022 med i snitt 128 stycken per årsanställd, följt av REMM 2016 U&H med 109, REMM 2016 M hade 53 stycken och övriga myndigheter 66 digitala möten per årsanställd.

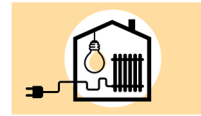
Figur 3. Utvecklingen av antal digitala möten mellan år 2016 och 2022 i de olika myndighetskategorierna.

Under år 2022 svarar nästan 40 procent av alla myndigheter på den frivilliga frågan att de har ett styrande dokument som inkluderar digitala möten som ett av verktygen för att minska miljö- och klimatpåverkan från tjänsteresor. Detta är relativt oförändrat mot året innan. I grupperna REMM 2011 och REMM 2016 är motsvarande andel cirka 50 procent.

²⁶ Hybridmöten är möten med deltagare både på plats och uppkopplade digitalt.

²⁷ Totalsumman är korrigerad utifrån att rapporterad information i enstaka fall är uppenbart felaktig år 2022. Sådana korrigeringar av totalsumman har även gjorts tidigare år.

4. Energianvändning

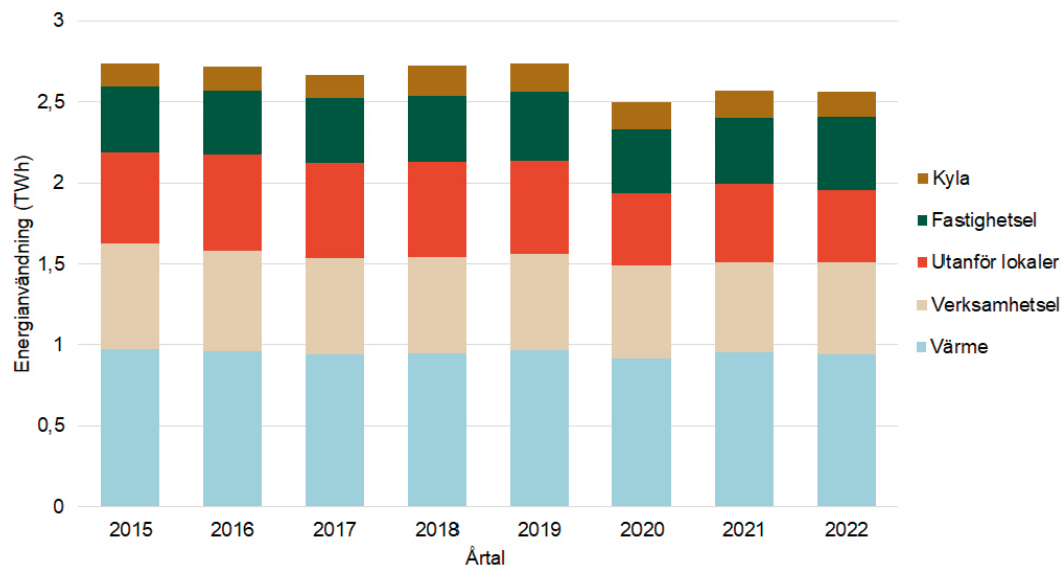

Många myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen redovisar att man arbetar med regeringsuppdraget från september 2022 om energibesparingsåtgärder i den statliga förvaltningen.²⁸ Uppdraget har gett myndigheter incitament att arbeta systematiskt med energieffektivisering. Som svar på en frivillig fråga i rapporteringen uppger 46 myndigheter att *de har en strategi för energieffektiviseringsarbetet innefattande nulägesanalys, mål samt handlingsplan. Det är en ökning från 33 stycken år 2021.* Det är sannolikt för tidigt att utläsa några effekter av detta i den totala energianvändningen för samtliga myndigheter.

4.1 Ingen ökning av energianvändningen

Medeltemperaturen för Sverige år 2022 var högre än 2021 och högre än snittet för perioden 1991–2020. Temperaturen påverkar energianvändningen, främst värme och kyla. Drygt 60 procent av myndigheterna beaktade detta genom att, helt eller delvis, normalårskorrigera rapporterad energianvändning för värme. Hur detta påverkar den totala årliga energianvändningen går inte att avgöra.

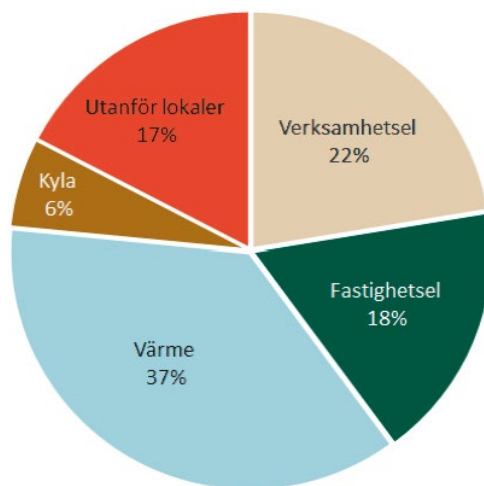
Myndigheternas rapporterade totala energianvändning år 2022 är på samma nivå som år 2021, knappt 2,6 TWh, se figur 4. Störst förändring visar kategorin fastighetsel som har ökat med 11 procent. Förändringarna för övriga kategorier, ökad eller minskad energianvändning, är i storleksordningen 1–6 procent.

Figur 4. Myndigheternas totala energianvändning, TWh, åren 2015–2022, uppdelat på typ av energianvändning.

²⁸ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/09/uppdrag-att-vidta-energibesparingsatgarder-inom-den-statliga-forvaltningen/>

Fördelningen av energianvändningen mellan olika kategorier är i stort som tidigare år där uppvärmning av lokaler fortfarande är den kategori som är störst, se figur 5.

Figur 5. Diagrammet visar hur stor andel respektive kategori av energianvändning utgör av totala energianvändningen år 2022.

Under pandemiåren var andelen hemarbete mycket stor och under första halvåret 2022 skedde en succesiv återgång till kontoren. Återgången återspeglas bara delvis i kategorin verksamhetsel²⁹ som endast har ökat med drygt två procent mellan år 2021 och 2022.

4.1.1 Förutsättningar och kvaliteten i 2022 års rapporterade uppgifter

Liksom tidigare år har flera myndigheter problem att ta fram rättvisande information till rapporteringen av energianvändningen. Det är till exempel i många fall svårt att separera olika typer av elanvändning och att få fram statistik när myndigheten har en stor mängd lokaler med flera olika hyresvärdar eller när lokaler delas med andra.

4.2 Ingen ändring gällande andelen förnybar energi

I genomsnitt var myndigheternas andel förnybar energi 88 procent år 2022, vilket är två procentenheter högre än 2021. Sett till den totala energianvändningen rapporterade 68 myndigheter att de har 100 procent förnybar energi. Det innebär en ökning med två myndigheter jämfört med år 2021.

För år 2022 har 147 myndigheter rapporterat att de helt eller delvis ställer krav på produktionspecificerad förnybar el. Det är en minskning med tre myndigheter jämfört med år 2021.

Det är 37 myndigheter som redovisar att de producerar egen el, främst från solceller. Det är en ökning med sju myndigheter från år 2021.

²⁹ Verksamhetsel är elektricitet som används för verksamhetens utrustning, till exempel belysning, datorer, kopiatorer, kyl/frys och andra apparater.

5. Miljökrav i upphandling

Att ställa drivande miljökrav är ett av många instrument som finns för att främja miljömässigt hållbara inköp. För att kunna göra det behöver upphandlande myndigheter säkerställa att hela den interna organisationen tar ansvar för och skapar bra förutsättningar för att använda upphandling som ett strategiskt verktyg. Målstyrningen av inköpsverksamheten bör utgå från den nationella upphandlingsstrategin och konkretiseras genom det strategiska inköpsarbetet.³⁰

Under 2022 granskade Riksrevisionen om statens arbete för att uppnå en miljömässigt hållbar statlig upphandling är effektivt. Riksrevisionens övergripande slutsats är att många myndigheter saknar en tillräckligt välorganiserad inköpsprocess och tillräcklig miljökompetens. Därför krävs ytterligare insatser innan statens arbete som helhet kan betraktas som effektivt inom detta område.³¹

I detta kapitel redovisas omfattningen av miljökrav vid upphandlingar och avrop.

5.1 Liten ökning av andelen med miljökrav

Myndigheterna³² rapporterade för år 2022 upphandlingar och avrop från ramavtal till ett sammanlagt värde på cirka 126 miljarder kronor³³ vilket är en ökning med cirka 38 miljarder kronor jämfört med år 2021, se tabell 9 och figur 6. Detta motsvarar en ökning med drygt 40 procent mellan åren. Upphandlingsvärdet som inkluderar miljökrav utgjorde år 2022 cirka 111 miljarder kronor vilket motsvarar 89 procent av totala upphandlingsvärdet, en ökning från år 2021 med fyra procentenheter.

Tabell 9. Upphandlingsvärde totalt och med miljökrav för åren 2020–2022.

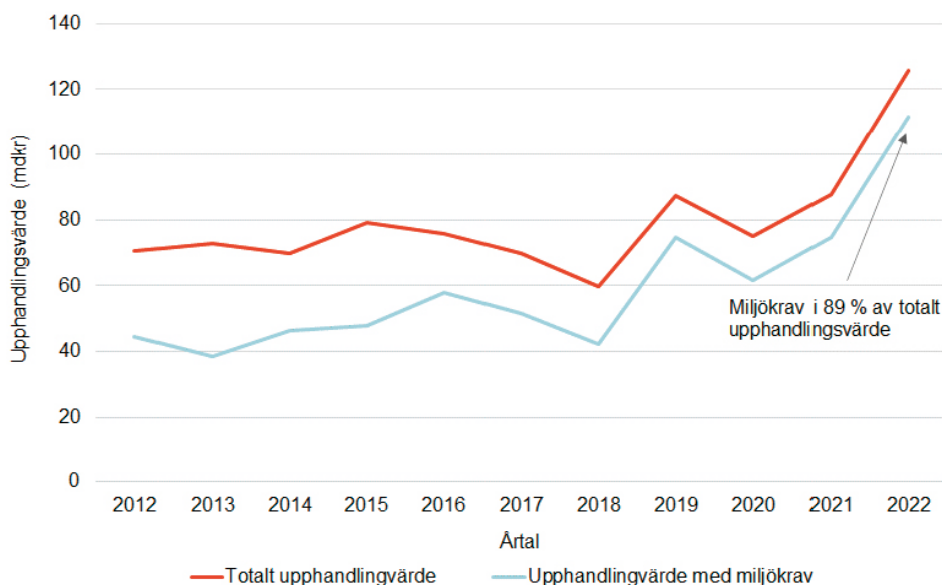
Upphandlingsvärde	2020	2021	2022
Totalt upphandlingsvärde (mdkr)	75,2	87,6	125,6
Upphandlingsvärde med miljökrav (mdkr)	61,5	74,7	111,4
Andel av upphandlingsvärdet med miljökrav (%)	82	85	89

³⁰ Om den nationella upphandlingsstrategin, <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/styra-och-leda-inkopsverksamhet/nationella-upphandlingsstrategin/>

³¹ Riksrevisionens rapport, Miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling – på rätt väg men långt kvar (2022:25), <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2022/miljomassig-hallbarhet-vid-statlig-upphandling--pa-ratt-vag-men-langt-kvar.html>

³² För år 2022 har tio myndigheter som omfattas av miljöledningsförfordningen inte rapporterat något upphandlingsvärde eller registrerat noll och 23 stycken har inte rapporterat något värde eller noll för upphandlingar med miljökrav

³³ Rapporteringen avser samtliga upphandlingar och avrop med avtal tecknade under 2022, totalt och med ställda miljökrav. Även direktupphandlingar ingår. Se <https://www.naturvardsverket.se/4af7c9/contentassets/ad772557d91b4c378dea67556edce573/avandarvagledning-rapportering-20221215.pdf>.

Figur 6. Det rapporterade värdet av upphandlingar och avrop genomförda 2012–2022, totalt värde respektive värde med miljökrav, miljarder kronor.

5.1.1 Två myndigheter står för rekordstor ökning av upphandlingsvolymen mellan två år

I tabell 10 redovisas de tio myndigheter som har de största upphandlingsvolymerna. Tillsammans utgör värdet av deras upphandlingar under år 2022 cirka 104 miljarder kronor och 83 procent av samtliga 187 myndigheters samlade upphandlingsvärde. Gruppens samlade upphandlingsvärde ökade med cirka 35,3 miljarder kronor mellan år 2021 och 2022. Under år 2022 har de ställt miljökrav i 91,5 procent av upphandlingsvärdet, en ökning med 1,5 procentenheter jämfört med år 2021.

Trafikverket som har den största upphandlingsvolymen upphandlar tillsammans med Försvarets materielverk (FMV) för 81 miljarder kronor vilket utgör 64 procent av upphandlingsvärdet för samtliga myndigheter som omfattas av miljöledningsförfordningen. Trafikverket har ökat sitt samlade upphandlingsvärde med cirka 17 miljarder jämfört med år 2021 och FMV med cirka 15 miljarder under samma period. FMV rapporterar en viss ökning av andelen upphandlingar med miljökrav. Trafikverket, FMV och Svenska kraftnät³⁴ står tillsammans för drygt 90 procent av totala ökningen av upphandlingsvolymen för alla 187 myndigheter mellan år 2021 och 2022.

³⁴ Svenska kraftnät ökade upphandlingsvolymen med cirka 2,7 miljarder kronor från år 2021 till 2022.

Tabell 10. Myndigheter med störst upphandlingsvolym i miljoner kronor år 2022.

Myndighet	Departement	Värde upphandlingar totalt (mkr)	Värde upphandlingar med miljökrav (mkr)	Andel upphandlingar med miljökrav
Trafikverket	Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	46 233	46 233	100 %
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	34 725	28 644	82 %
Svenska kraftnät	Klimat- och näringslivsdepartementet	6 959	6 952	100 %
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	3 734	3 523	94 %
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	2 881	2 021	70 %
Arbetsförmedlingen	Arbetsmarknadsdepartementet	2 848	2 721	96 %
Kriminalvården	Justitiedepartementet	2 283	1 374	60 %
Försäkringskassan	Socialdepartementet	1 760	1 597	91 %
Lunds universitet	Utbildningsdepartementet	1 521	1 141	75 %
Statens fastighetsverk	Finansdepartementet	1 437	1 344	94 %
Samlat för dessa 10 myndigheter		104 381	95 550	92 %

5.1.2 Kommentarer om rapporterade uppgifter om miljökrav i upphandling

Både myndigheternas upphandlingsvolym och andel där miljökrav har ställts varierar mellan åren beroende på vad som upphandlas och möjligheten att ställa miljökrav i dessa fall. Detta försvårar jämförelser av rapporterade uppgifter mellan åren.

5.2 Möjlighet att ställa egna miljökrav

I rapporteringen av 2022 års miljöledningsarbete har 99 myndigheter besvarat den frivilliga frågan om de vid avrop mot statliga ramavtal har ställt egna miljökrav. Drygt en tredjedel av dessa myndigheter anger att de har ställt miljökrav. Fördelningen är på samma nivå som år 2021. Möjligheten att ställa miljökrav varierar beroende på typ av vara eller tjänst som upphandlas eller avropas. Det går inte alltid att vid avrop ställa egna miljökrav utöver de i ramavtalen, utan ramavtalets avropsordning styr förutsättningarna.

De flesta myndigheter som har besvarat frågan om egna ställda miljökrav har specificerat vid vilka avrop egna miljökrav har ställts, typ av miljökrav och flera har redovisat avropets värde. På Kammarkollegiets webbplats³⁵ www.avropa.se framgår vilka miljökrav som ingår i ramavtalen och om det är möjligt att ställa ytterligare miljökrav i samband med avrop. Flera myndigheter hänvisar till att de har använt Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier³⁶ i samband med att de har ställt egna miljökrav utöver de i ramavtalen.

³⁵ <https://www.avropa.se>

³⁶ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kriterier/>

5.3 Flera har ställt energikrav vid upphandling eller hyra av byggnader

För år 2022 rapporterade 28 myndigheter 56 upphandlingar över tröskelvärdet där krav enligt förordning (2014:480) om statliga myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader³⁷ har ställts. Det innebär en minskning med en myndighet och elva upphandlingar jämfört med år 2021.

Värdet av 2022 års upphandlingar av energieffektiva varor, tjänster och byggnader går inte att särskilja från det totala upphandlingsvärdet med dagens uppföljningssystem.³⁸ Av rapporteringen framgår inte vilka krav man har ställt vid dessa upphandlingar. I några fall har myndigheterna angett att det inte varit relevant att ställa miljö- eller energikrav.

När det gäller inköp och/eller hyra av nya byggnader har energikrav ställts av 74 myndigheter, en ökning med 12 myndigheter sedan år 2021. Cirka 40 myndigheter har rapporterat att det inte varit aktuellt då de inte tecknat eller ingått några nya avtal. Övriga 71 myndigheter har antingen angett andra skäl till att man inte har ställt krav eller inte besvarat frågan.

³⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2014480-om-myndigheters-inkop-av_sfs-2014-480

³⁸ Värdet av de 56 upphandlingarna uppskattas till minst 82 miljoner kronor eftersom bara upphandlingar över tröskelvärdet rapporteras. Tröskelvärdet för offentlig upphandling enligt LOU (lagen om offentlig upphandling) för statliga myndigheters upphandling av varor och tjänster år 2022 är 1 456 476 kr. <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/troskelvarden-och-direktupphandlingsgranser/>

6. Uppdrag om minskade utsläpp från tjänsteresor

6.1 Uppdrag och redovisning

Av de myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen fick 185 stycken i sina regleringsbrev för år 2022 ett uppdrag med rubriken Minskade utsläpp från tjänsteresor.³⁹ Enligt uppdraget ska myndigheten

- redovisa hur den arbetar för att ta tillvara de erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor,
- särskilt beskriva vad den kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan, samtidigt som verksamhetens behov, myndighetens geografiska läge och andra förutsättningar beaktas, samt
- redovisa uppföljningsbara mål för resande för år 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan.

Redovisningen av uppdraget ska göras inom ramen för myndighetens miljöledningsarbete i enlighet med vad som gäller enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. För ett stort antal myndigheter ingick också att redovisa uppdraget genom att delta i samverkansarbetet REMM – Resfria/digitala möten i myndigheter.

Av de 185 miljöledningsmyndigheter som fått uppdraget har 184 lämnat en redovisning till Naturvårdsverket.

6.2 Hur myndigheten arbetar för att ta tillvara erfarenheter

I uppdraget efterfrågas en redovisning av hur myndigheten arbetar för att ta tillvara erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor.

En majoritet av myndigheterna konstaterar att de under covid-19-pandemin har kunnat leverera på en hög nivå trots att möjligheten till fysiska möten varit mycket begränsad. Medarbetarnas tekniska kompetens och erfarenhet av digitala mötesformer har ökat avsevärt. Inställningen till digitala möten har blivit betydligt mer positiv, man har insett att behovet att ses fysiskt inte är så stort. Allt detta har lett till en normförflyttning, vid många myndigheter har digitala möten och hybridmöten blivit ett självklart förstahandsval.

³⁹ Myndigheters regleringsbrev finns i Statsliggaren, <https://www.esv.se/statsliggaren/>

6.2.1 Särskilda insatser för att tillvarata erfarenheter

Flera myndigheter har redovisat särskilda insatser för att systematiskt ta tillvara erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor. De har till exempel gjort fördjupade kartläggningar och analyser för att genomlysna vilka delar av verksamheten som kan genomföras med stöd av digitala mötesplattformar. Kartläggningarna har också omfattat identifiering av möjliga utvecklingsområden. En myndighet har med en enkät följt upp en tidigare genomförd analys för att undersöka och jämföra resvanor före och under pandemin och därefter utarbetat åtgärder. En annan myndighet har tillsammans med RISE⁴⁰ utforskat metoder och goda exempel för hur man kan skapa en jämlik upplevelse både fysiskt och digitalt vid hybrida möten och konferenser.

Ett lärosäte har kartlagt de processer som rör digitalisering, både av undervisning och av stöd för genomförande av möten. I samverkan med forskare har workshops genomförts för att öka medvetenheten om mer hållbara möten samt för att öka kunskapen om klimatpåverkan från tjänsteresor och lärosätets resmönster. Vid ett universitet har klimatforskare räknat på utsläppsskillnader mellan digitala möten och flygresor för att skapa medvetenhet bland medarbetarna om de stora miljöfördelarna med digitala och resfria möten.⁴¹ Då projektet ”Framtidens arbetsplats” genomfördes vid ett lärosäte framkom bland annat att hybridmöten var en farhåga i samband med återgången till arbetsplatsen, men det konstateras att det inte längre är ett uttalat problem.

Vid ett par myndigheter har metodiken CERO (Climate and Economic Research in Organisations)⁴² använts för att få en ökad förståelse för klimatpåverkan, analysera och minska resors utsläpp samt främja digitala möten.

6.2.2 Erfarenheter utifrån tillämpning av digitala möten och arbetssätt

Flertalet myndigheter har i sina redovisningar lyft fram erfarenheter av genomförda insatser både för att främja digitala möten eller andra digitala arbetssätt och tillämpningen av dessa. Ett sådant exempel är erfarenheter av digital myndighetsutövning som ett komplement till fysiska besök. Användningen av digital myndighetsutövning har medfört en effektivisering då möten som tidigare genomförts på plats har kunnat genomföras digitalt. Möten som bättre lämpar sig att genomföra fysiskt har samlats ihop och gjorts vid samma tillfälle, vilket har ökat effektiviteten och minskat miljöpåverkan. Andra digitala arbetssätt som lyfts fram som alternativ till fysiska platsbesök är användning av drönare, digitala kartsystem och kontroller via satellit.

För vissa myndigheter har pandemin påverkat interaktionen med andra aktörer negativt eftersom det varit svårt att underhålla vissa kontakter och nätverk utan att träffas fysiskt. I länder eller regioner utan eller med dålig uppkoppling, har det varit svårt att upprätthålla kommunikation och därmed också följa upp insatser.

⁴⁰ Research Institutes of Sweden, <https://www.ri.se/sv>

⁴¹ <https://www.su.se/institutionen-for-mediastudier/nyheter/digitala-m%C3%B6ten-minskar-klimatavtrycket-upp-till-tusen-g%C3%A5nger-1.605051>

⁴² Metodiken Climate and Economic Research in Organisations, har utvecklats av forskare på Kungliga Tekniska högskolan

En annan erfarenhet är att digital kommunikation riskerar att utsätta partners för ökade risker, bland annat vid demokratiinsatser i icke-demokratiska länder och stöd till försvarare av mänskliga rättigheter. Digitala verktyg behöver vara säkra vid kommunikation om känsliga frågor i känsliga miljöer.

Myndigheter lyfter även fram andra fördelar med digitala möten förutom miljö- och klimatvinster. Bland annat nämns tidsvinster genom minskad restid för att delta i inrikes och utrikes möten samt minskade kostnader för resor, hotellnätter, traktamenten och konferenslokaler. En annan fördel som lyfts fram är ökad tillgänglighet eftersom fler intressenter, både nationellt och internationellt, kan delta i varandras möten. Myndigheterna nämner också att digitala möten bidrar till en bättre arbetsmiljö, ger ökad flexibilitet och ett förenklat familje- och privatliv. Det kan även underlätta för personer med funktionsvariation.

6.3 Utveckling av arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten

I uppdraget efterfrågas en redovisning av vad myndigheten kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan.

6.3.1 Viktigt med rätt verktyg och utrustning för effektiva och varierade digitala möten

Flera myndigheter redovisar att de under de senaste åren har uppdaterat utrustning till nytta för digitala möten. Många ser ett fortsatt behov av att utveckla mjukvara för att främja kreativitet och interaktivitet vid digitala möten såsom workshops: digitala whiteboards, möjlighet för dokumentdelning och chattar. Svårigheten att använda Skype lyfter flera och att de ser behov av att byta programvara för digitala möten inom en snar framtid. GDPR⁴³ och Schrems II-domen⁴⁴ har försvårat myndigheters möjlighet att använda vissa programvaror såsom Zoom och Teams.

Flera myndigheter har under de senaste åren testat webinarier, filmer och poddar för att interagera och informera sina målgrupper. Detta ser många som framgångsrikt och något som man vill fortsätta att utveckla. Även digitalt interagerande i tjänsteutövningen såsom tillsyn är något som flera myndigheter vill fortsätta att utveckla.

6.3.2 Förändrade sätt att arbeta och mötas ställer nya krav på lokaler

Med minskade pandemirestriktioner under år 2022 ökade antalet hybridmöten, det vill säga ett kombinerat fysiskt och digitalt möte för deltagare på kontorsplats och de som ansluter digitalt på distans. Effekten av förändrade mötesformer innebär

⁴³ GDPR är en europeisk förordning som reglerar behandlingen av personuppgifter och utgör grunden för skyddet för fysiska personers integritet vid behandling av personuppgifter inom unionen.

⁴⁴ Schrems II-domen innebär att aktörer i EU som överför personuppgifter till USA, endast med stöd av Privacy Shield, antingen behöver sluta med detta eller luta sig mot en annan grund för att överföringen ska vara GDPR-kompatibel.

att myndigheterna ofta effektiviserar nyttjandet av fysiska kontorslokaler med införande av flexibla arbetsplatser. En annan förändring är att optimera mötesrum, både till antal och utifrån olika mötesbehov, till exempel för hybridmöten eller enbart fysiska möten med ett fåtal eller flera deltagare.

Flera myndigheter har även inrättat studios med fast utrustning, bra ljud och ljus för att kunna ha konferenser, seminarier, filmer och utbildningar på ett mer professionellt sätt. Det anses viktigt när myndigheten arrangerar eller deltar i digitala konferenser och andra arrangemang av mer formell karaktär.

Ett universitet ser möjligheten att utveckla sätt att delta i konferenser och möten. Bland annat har ett initiativ tagits där forskare samlades på campus för att delta på distans i en konferens i Arizona. Man skapade en regional hubb till den digitala konferensen för att även få det fysiska mötet fördelar.

6.3.3 Utbildning och kompetensutveckling

Nya sätt att mötas betyder också nya sätt att planera och leda möten. Många vittnar om att antalet hybridmöten har ökat och det ställer extra stora krav på den som håller och leder dessa möten. Flera myndigheter planerar för fortsatta utbildningar, dels om de IT-verktyg som tillhandahålls som stöd för effektiva digitala möten inom myndigheten, dels om mötesteknik och hybrid mötesteknik.

6.3.4 Styrdokument som stöttar medarbetarnas val av digitala möten eller resor med mindre utsläpp

Flera av myndigheterna ser att interna styrdokument såsom policys, riktlinjer och rutiner stöttar medarbetarnas möjligheter att göra rätt val vid planering av resor och möten. Man ser ett behov av att balansera värdet av att mötas fysiskt och en begränsning av resor som medför utsläpp. Det digitala mötet är numer ett förstahandsval för många myndigheter. Ungefär en tredjedel av myndigheterna nämner att det är viktigt att uppdatera policys, rutiner och riktlinjer.

Några myndigheter ser möjligheter att öka medarbetarens val av resor med mindre utsläpp genom att se över reseavtal, arbetstidsavtal, införa eller förbättra tågpremie samt att undersöka möjligheten att införa intern klimatväxling.

6.3.5 Bättre kontroll på myndighetens resor förebygger utsläpp

Flera myndigheter ser fördelar med regelbundna uppföljningar av nyckeltal kopplade till resor och digitala möten. En utvecklad rapportering kring avvikelser från de riktlinjer och rutiner som reglerar resor kan bidra till minskade utsläpp från dessa.

Några myndigheter har infört eller planerar att införa en koldioxidbudget, uppdelat avdelningsvis, för att öka kunskapen om medarbetarens koldioxidutrymme och främja en diskussion om vilka resor som anses nödvändiga för verksamheten.

Någon myndighet har utvecklat ett tekniskt systemstöd för att kunna följa och analysera myndighetens koldioxidutsläpp. Medarbetarna kan då få en bild av utsläppen, planera för åtgärder och följa effekterna i koldioxidreducering.

Resvaneundersökningar kan bidra till ytterligare kunskap om preferenser och attityder till resande samt synen på olika tänkbara åtgärder för att minska resandets klimatpåverkan.

Omkring 15 myndigheter ser möjligheter att påverka medarbetarnas resvanor genom att ställa krav på att resebyråerna ska föreslå miljövänliga alternativ vid bokning av resor, visa statistik samt signalera om efterlevnad av myndighetens riktlinjer.

6.3.6 Implementering av REMM:s råd och stöd

Flera myndigheter tar upp samarbetet med andra myndigheter som en möjlighet att ytterligare främja utvecklingen av digitala möten. Myndigheter i REMM-samarbetet ser att ett viktigt steg i den egna organisationen är att implementera de stöd, verktyg och råd som har arbetats fram inom REMM.

6.3.7 Utmaningar för ökad användning av digitala möten

Många myndigheter beskriver att det ökade behovet av hybridmöten ställer extra stora krav på lokaler, verktyg, teknik och mötesledning. Myndigheterna ser det fortsatt viktigt att förstå och diskutera vilken typ av möte som lämpar sig bäst att genomföra fysiskt, som hybrid eller helt digitalt.

För vissa myndigheter är säkerhetsaspekten särskilt viktig för myndighetens förutsättningar att arbeta digitalt. Nödvändigheten av tillräckligt säkerhetsskydd kan hindra användningen av digitala möten eller annan digital teknik.

6.4 Mål för resande som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan

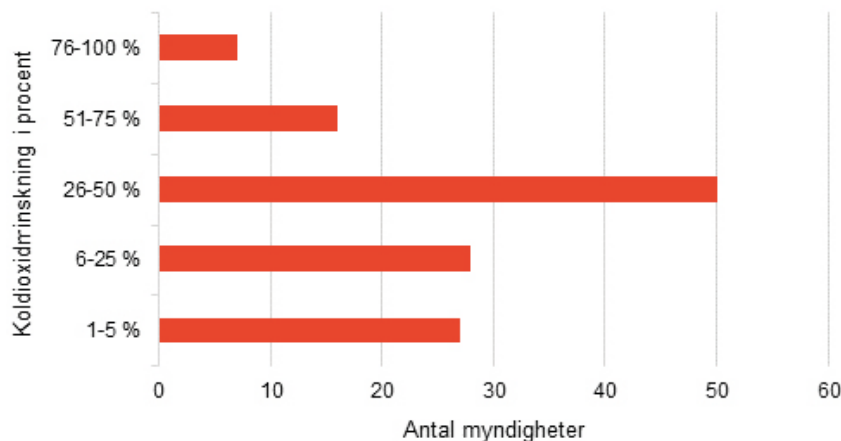
Enligt uppdraget ska myndigheterna redovisa uppföljningsbara mål för resande för år 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan.

Av de rapporterade myndigheterna har 80 procent satt uppföljningsbara mål för resande som ska leda till mindre miljö- och klimatpåverkan. Bland de myndigheter som inte har satt mål för sina tjänsteresor hänvisar några till att de håller på att ta fram beslutsunderlag för att inom kort sätta mål, eller att det är andra delar av deras verksamhet som står för betydligt större miljö- och klimatpåverkan och därför prioriteras.

Majoriteten av myndigheterna har använt år 2019 som basår medan ett mindre antal myndigheter har valt andra basår på grund av att 2019 inte bedöms var något representativt år för deras verksamhet.

6.4.1 De vanligaste målformuleringarna

Den i särklass vanligaste målformuleringen innehåller en minskning av koldioxidutsläppen från tjänsteresor i procent. Flera specificerar att målet gäller *fossil* koldioxid och många sätter målet i relation till exempelvis årsarbetskrafter för att balansera miljöpåverkan i relation till organisationens storlek. Hur ambitiösa mål man har satt om koldioxidminskning varierar från formuleringar som enbart uttrycker en – icke-kvantifierad – minskning från år 2019, till att inte ha några utsläpp av fossil koldioxid alls år 2025. Se spridningen i diagrammet i figur 7.

Figur 7. Fördelning av antal myndigheter uppdelat på deras målformuleringar om koldioxidminskning i procent.

Omkring en fjärdedel av myndigheterna har fokuserat sina mål på att minska utsläppen från flygresor. Nästan lika många har i sina mål nämnt vikten av att använda sig av digitala möten och en del myndigheter har som övergripande mål att resa mindre. Ett par myndigheter har angett att de kommer att minska resebudgeten som ett verktyg för att minska antalet resor. Av de myndigheter som fortfarande har behov av relativt många tjänsteresor, har flera beskrivit att de strävar efter en förflyttning från flyg och bil till tåg samt att de bilar som används exempelvis vid fältverksamhet ska köras på fossilfritt bränsle. Genom att utveckla sin mötes- och resepolicy och utbilda sina medarbetare i hur de kan göra klimatsmarta val gällande tjänsteresor hoppas flera myndigheter kunna minska sin miljö- och klimatpåverkan från resor.

Exempel på myndigheternas målformuleringar:

- Det långsiktiga målet är att organisationen ska vara klimatneutral till 2045 i linje med Sveriges övergripande målsättning.
- Koldioxidutsläppen per helårsanställd ska minska med 30 procent senast 2025 i jämförelse med 2019 års nivå.
- Vi ska minska resebudgeten med minst 25 procent jämfört med 2019.
- Målsättningen är att flygresor under 50 mil helt ska ersättas med tåg.

Myndigheternas verksamhetsuppdrag och andra förutsättningar har påverkat hur målen har formulerats. Några har även kommenterat att det finns ett beroende till andra organisationers agerande för att de ska nå målen. Ett par myndigheter har beskrivit att EU-kommissionen tidigare har krävt fysiskt deltagande vid sina möten. En förutsättning för att dessa myndigheter ska kunna nå sina mål om mindre miljö- och klimatpåverkan från tjänsteresor är att EU-kommissionen inte återinför kravet på fysiskt deltagande utan fortsätter möjliggöra digital medverkan. Några myndigheter har redovisat att de ska verka för digitala mötesalternativ i internationella sammanhang.

6.5 Deltagande i samverkansarbetet REMM

Myndigheter som deltar i samverkansarbetet REMM⁴⁵ vid Trafikverket ska redovisa uppdraget i regleringsbrevet 2022 genom deltagande i detta samverkansarbete.

I REMM samverkar över 90 myndigheter och av dessa har åtta av tio redovisat på vilka sätt man har deltagit i detta samarbete. Utöver REMM-myndigheterna har även fem myndigheter som *inte* är med i REMM nämnt att man deltagit i flera av nätverkets aktiviteter.

Sju av tio myndigheter berättar att de deltagit i olika REMM-aktiviteter. De aktiviteter som omnämns oftast av myndigheterna är:

- REMM:s ledningsförankringsmöte om minskad miljö- och klimatpåverkan från tjänsteresandet, i november 2022, där Trafikverket bjöd in ledningspersoner i de andra REMM-myndigheterna. Myndighetscheferna vid Trafikverket, Myndigheten för digital förvaltning och Naturvårdsverket höll anföranden.
- Fråga REMM, ett regelbundet återkommande forum för frågor, diskussion och erfarenhetsutbyte, öppet för alla, utan en förutbestämd agenda eller anmälningskrav.
- Webbinarier, som REMM arrangerar 3–5 gånger per år.
- Diskussionsgrupper, i vilka omkring ett 20-tal myndigheter diskuterar och gemensamt tar fram lösningsförslag på till exempel policyfrågor och rekommendationer runt mötesformer.
- Årlig, enskild avstämning med var och en av myndigheterna.
- Egenutvärderingen – en enkätundersökning för utvärdering av hur myndigheten ligger till i sitt arbete med att utveckla organisationens möteskultur.

Framför allt de myndigheter som har anslutit sig till REMM under senare tid redovisar att man via REMM:s webbplats tagit del av 10-stegsmetoden, det vill säga ramverket för ett systematiskt arbetssätt för bättre digitala möten. På webbplatsen och den interna projektplatsen har man även tagit del av informationsmaterial, rapporter, tränings- och utbildningsmaterial.

En vanligt återkommande kommentar är vikten av samarbete och erfarenhetsutbyte med andra myndigheter, och att REMM erbjuder en tvärfunktionell mötesplats för diskussioner runt digital samverkan. Man lyfter även ämnen som resor, miljö och klimat, teknik och säkerhet.

⁴⁵ REMM står för resfria/digitala möten i myndigheter som drivs av Trafikverket, www.remm.se

Bilaga 1 Miljöcertifierade myndigheter

Sammanställning över myndigheter med miljöcertifiering enligt ISO 14001, annat tredjepartsgranskat system eller registrerade enligt EMAS. Det kan vara hela eller delar av verksamheten som är miljöcertifierad.⁴⁶

Myndighet	Certifiering
Affärsverket svenska kraftnät	ISO 14001
Boverket	ISO 14001
Domstolsverket	ISO 14001
Fortifikationsverket	ISO 14001
Göteborgs universitet	ISO 14001 och EMAS
Högskolan i Borås	ISO 14001
Högskolan i Gävle	ISO 14001
Kemikalieinspektionen	ISO 14001
Kriminalvården	ISO 14001 och annat tredjepartsgranskat erkänt system
Kungliga Musikhögskolan	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Kungliga Tekniska högskolan	ISO 14001
Linnéuniversitetet	ISO 14001 och EMAS
Luftfartsverket	ISO 14001
Länsstyrelsen i Blekinge	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Halland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Jönköping	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Kronoberg	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Västmanland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Östergötland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Myndigheten för press, radio och tv	ISO 14001
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	ISO 14001
Mälardalens högskola	ISO 14001
Naturhistoriska riksmuseet	ISO 14001
Naturvårdsverket	ISO 14001
Polismyndigheten	ISO 14001
Riksgäldskontoret	ISO 14001
Sjöfartsverket	ISO 14001
Skogsstyrelsen	ISO 14001
Socialstyrelsen	ISO 14001
Statens energimyndighet	ISO 14001
Statens fastighetsverk	ISO 14001

⁴⁶ Kriminalvården kommenterar i miljöledningsrapporten att endast delar av verksamheten är miljöcertifierad. Trafikverket har svarat nej på frågan om de är certifierade men anger i rapporten att resultatenheten Färjerederiet är certifierad enligt ISO 14001. Även Karolinska institutet svarade nej på frågan men kommenterar att Institutionen för Odontologi är certifierad enligt ISO 14001.

Myndighet	Certifiering
Statens geotekniska institut	ISO 14001
Statens jordbruksverk	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Statens maritima och transporthistoriska museer	ISO 14001
Statens medieråd	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Statens veterinärmedicinska anstalt	ISO 14001
Statens väg- och transportforskningsinstitut	ISO 14001
Stockholms universitet	ISO 14001
Sveriges lantbruksuniversitet	ISO 14001 och EMAS
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	ISO 14001
Umeå universitet	ISO 14001
Vetenskapsrådet	ISO 14001

Miljöledning i staten 2022

En redovisning av hur statliga myndigheter arbetar med att minska sin miljöpåverkan

Statliga myndigheter ska ha miljöledningssystem och årligen redovisa miljöledningsarbetet till regeringen och Naturvårdsverket enligt förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Naturvårdsverket har i uppdrag att varje år lämna en sammanfattning av myndigheternas redovisningar till regeringen.

Det viktigaste i redovisningen för år 2022:

- De totala rapporterade koldioxidutsläppen från tjänsteresor samt maskiner och övriga fordon uppgick år 2022 till cirka 390 300 ton. Av detta står kategorin maskiner och övriga fordon för cirka 300 000 ton. Utsläppen från tjänsteresor ökade med 170 procent mellan år 2021 och 2022 och uppgick totalt till 91 000 ton. Det är 35 procent lägre än år 2019 som är det mest jämförbara året innan pandemin.
- År 2022 rapporterade myndigheterna 11,5 miljoner digitala möten vilket är en minskning med drygt 25 procent jämfört med år 2021 men betydligt fler än de cirka 4 miljoner som rapporterades år 2019.
- Den totala energianvändningen var knappt 2,6 TWh år 2022 vilket är på samma nivå som året innan. Andelen förnybar energi ökade lite under samma period till 88 procent av den totala energianvändningen.
- Den sammanlagda upphandlingsvolymen ökade med cirka 43 procent från år 2021 till 126 miljarder kronor år 2022. Andelen upphandlingar med miljökrav ökade något under samma period till 89 procent av totala upphandlingsvolymen.
- Årets rapport innehåller en sammanfattning av myndigheternas redovisningar av det uppdrag om minskade utsläpp från tjänsteresor som de fick i regleringsbrev för år 2022.